

hvad vi havde skrevet, man omtalte ikke Sagen, men man nedlagde Fogedforbud imod, at vi nogen Sinde omtalte de Forhold, der raade paa Herregaarden „Gersdorffslund“. Det samme gør man nu ved „Thomasminde“, man begærer Kongens Foged sendt til Aarhus, hvor han nedlægger Forbud imod, at „Demokraten“ omtaler Forholdene paa „Thomasminde“, saa er Sagen klaret. Nu kunde man, synes jeg, med nogen Ret vente, at ikke alene den socialdemokratiske Presse, men at den frisindede Presse, og jeg synes for øvrigt ogsaa, at man kunde vente, at den konservative Presse vilde være med til at paatale det aabenbare Brud paa Ytringsfriheden og Skrivefriheden, hvorom der her er Tale. Ganske vist vilde de paagældende, der have rekvireret Fogedforbud, hævde, at man har gjort det, fordi vi have blandet os ind i Privatlivets Fred. Man vil altsaa — det godkendes fra mange forskellige Sider — have den Opfattelse gjort gældende, at saa snart der er Tale om, at et Blad eller en Mand — han høre nu til Venstre eller Socialdemokratiet — paataaler de Forhold, hvorunder Herregaardsarbejderne leve, krænker man Privatlivets Fred for den paagældende Herremand eller hans Forvalter eller befuldmægtigede. Saa langt kan man altsaa komme, men det er ikke bedre end i Stavnsbaandstiden, ja, ikke en Gang saa godt. Vi vide nemlig, at man, i 1783 var det vistnok, fra Regeringens Side lod udgaa en Opfordring til alle dem, der interesserede sig for Landboforholdene, til at skrive om disse Forhold, til at indsende Forslag til Forbedring af Landboforholdene. Staten lod saa de Pjeser, der indkom, trykke paa offentlig Regning, og der var mange af disse Pjeser og af disse Skrifter, der skaanselsløst afslørede de Forhold, der raadede over for Bondestanden. Vel, Forholdene ere naturligvis ikke nu saa grelle, men der er dog et Stavnsbaand, og det er ikke indført af Staten og legaliseret ved Lov, men det er legaliseret i Kraft af den stærkeres Magt, af den Magt, som Herremændene have tilegnet sig til at svinebinde Landarbejderne og til at behandle dem værre og daarligere, end de mange Gange behandle deres Dyr.

Jeg skal nævne Eksempler paa, hvorledes disse Forhold ere, og hvad man byder disse Landarbejdere. Det har ikke været muligt i den paagældende Presse, som har angrebet os for vor Paatale, at se nogen som helst Bevisførelse for, at vi overdrev eller fo'r med Usandhed. Det har ikke været os muligt at faa dem til at

offentliggøre de Kontrakter, der gælde for Herregaarden „Thomasminde“, og det har ikke været muligt for mig personligt at fremskaffe dem, men det er dog lykkedes mig at faa en Kontrakt fra „Thomasminde“, og det er en Kontrakt, som er almindelig paa en Række af Herregaarde. Den er ikke noget enestaaende. Den er fra 1893, og jeg gør udtrykkelig opmærksom paa, at de Lønninger, der anføres her, ikke i Øjeblikket gælde for Herregaarden „Thomasminde“. Lønningerne ere højere nu, thi det er lykkedes som Følge af Arbejderbevægelsen fra Byerne ogsaa at tvinge Lønningerne op ude paa Landet. Men hvad er det da, man byder den danske Landarbejder? Kontraktens § 1 begynder med at sige: „Tjenestehusmanden er pligtig til at arbejde for Ejeren af Thomasminde hele Aaret, hver Søgndag og om Søn- og Helligdage, saa ofte Ejeren eller dennes befuldmægtigede maatte forlange det, og maa aldrig uden Tilladelse udeblive fra Arbejdet.“ „Som Logi“ — hedder det dernæst i § 2 — „anvises Tjenestehusmanden Bolig med tilhørende Have for sig og sin Familie i et af Ejerenes Huse, hvor det paaligger Tjenestehusmanden at udføre Vinduernes Reparation samt smaa Reparationer paa Taget, ligesom han hvert Foraar udfører Spækning og Kalkning, mod dertil at erholde den fornødne Kalk.“ „§ 3: Tjenestehusmanden maa ikke uden Ejeren's Tilladelse indtage andre i Huset end de Personer, der henhøre til hans Familie.“ „§ 4: Til Hjælp til Ildebrændsel erholder Tjenestehusmanden 1 Favn Bøgebrænde, 3 Tønder Kul.“ „§ 5: Endvidere erholder Tjenestehusmanden for hver Arbejdsdag foruden Kosten paa Gaarden 50 Øre pr. Dag fra 1. Oktober til 1. Marts, 75 Øre pr. Dag fra 1. Marts til 1. August, 125 Øre pr. Dag fra 1. August til 1. Oktober samt 4 Pd. skummet Mælk daglig.“ Jeg vil her føje til, at § 7 bestemmer: „Da de Naturalydelse, som Tjenestehusmanden modtager i Form af Mælk, Brænde, Kul, Logis, Have og Kørsler, andrage 35 Øre om Dagen, er han pligtig til at tilbagebetale mig disse 35 Øre for hver Dag, han ikke møder til Arbejde hos mig. I alvorlige Sygdomstilfælde kan han dog vente, at Tilbagebetaling vil blive ham eftergivet.“ „§ 8: Skulde Tjenestehusmanden ikke opfylde Bestemmelserne i denne Kontrakt, navnlig hvis han uden lovligt Forfald udebliver fra Arbejdet, eller hvis han, skønt han er mødt til Arbejdet, ikke udfører det tilfredsstillende, eller hvis han nægter Ejeren eller dennes befuld-